

HEKİMİN “HASTAYI REDDETME HAKKI” VARDIR.

*aksine bir kabul
“sağlık hakkının”, “hasta haklarının” ve “hekim haklarının”
ihlali anlamına gelir.*

Bu yazının konusunu hekimin her koşulda her hastayı kabul etme yükümlülüğünün olup-olmadığı, bir başka ifade ile “hastayı reddetme hakkı”nın bulunup- bulunmadığı oluşturmaktadır.

Hekimin “tedaviyi reddetme hakkı”, elbetteki “sağlık hakkı” ve “hasta hakları” ile birlikte değerlendirilmelidir.

1- “Sağlık hakkı”, kişinin toplumdan, devletten, sağlığının korunmasını, gerektiğinde tedavi edilmesini, iyileştirilmesini isteyebilmesi ve sağlığını sürekli geliştirebilmesi için sağlanan olanaklardan yararlanabilmesidir. Sağlıklı olmak, sağlığını geliştirmek ve sağlığına yönelik olumsuzluklardan korunarak yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürmek **en temel insan haklarındandır.**

Temel insan haklarının sağlık hizmetleri sahasındaki yansıması olan, ulusal mevzuatın yanı sıra uluslararası düzenlemelerle de koruma altına alınan "hasta hakları"ndan her vatandaşın faydalanması esastır. “Hasta hakkı”, insanların yitirdikleri sağlıklarına yeniden kavuşmak üzere onlara yardımcı olan ve sağlık hizmeti veren kişilerle olan ilişkilerinde bir “insan” olarak sahip oldukları hakların bütünüdür.

2- Hasta hakları, temel olarak Dünya Tabipler Birliği'nin 1981 tarihinde yayınladığı **Lizbon Bildirgesi**nde ortaya konulmuştur. Ülkemiz mevzuatında, hasta hakları ile hekim-hasta ilişkisine yer veren düzenlemelerin temelini; 19.02.1961 yılında yayımlanan “**Tıbbi Deontoloji Tüzüğü**”, Türk Tabipleri Birliği'nin 47. Genel Kurulu'nda kabul edilerek, 10-11 Ekim 1998 tarihinde yürürlüğe giren “**Hekimlik Meslek Etiği Kuralları**” ve Sağlık Bakanlığı tarafından 1 Ağustos 1998'de yayımlanan “**Hasta Hakları Yönetmeliği**” oluşturmaktadır.

3- Her bireyin, sağlık hizmeti almaya, sağlık hakkının korunmasını istemeye hakkı olmakla birlikte; **madalyonun diğer yüzünü ise “hekim hakları” oluşturmaktadır.**

Hekimlik mesleğinin icrasının temelinde anayasal dayanağı da bulunan “tedavi özgürlüğü” bulunmaktadır. Bu özgürlüğün üç unsuru vardır.

- Tedavi gereğinin bulunup-bulunmadığı konusunda karar verecek olan hekimdir.
- Hekim vicdanıyla çelişen metotların, belirli bir teşhis yönteminin veya tedavinin uygulanmasına zorlanamaz.
- Son olarak kendisi için uygun görünen teşhis veya tedavi metodunu seçmek yetkisi daima hekimindir.¹

Bütün bunların bir sonucu olarak hekime **özel durumlarda hastayı reddetme hakkı** da tanınmaktadır. Yani **hastaların hekimlerini seçme**

---

¹ Prof. Dr. Hakan Hakeri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı, “Hekimin Tedavi Özgürlüğü (Hekimin Tedaviyi Ret Hakkı)”, <http://www.medimagazin.com.tr>

özgürlüğü olduğu kadar, hekimlerin de kendi haklarını kullanabilme özgürlüğü vardır. Bu haklar birbiri ile çelişen değil, tam tersi birbirlerini destekleyen haklardır.

Ancak hastayı seçme özgürlüğü, tedaviyi red hakkı ya da hastayı red hakkı gibi ifadeler ile gündeme gelen **bu taleplerin; hastaya zarar vermeme, hekim-hasta ilişkisindeki güven unsuru, sağlık hizmetlerinin devamlılığı ve herkes için ulaşılabilirliği konuları göz ardı edilmeden** tartışılması gerekir.²

“Hekimin kendi değer yargıları veya ahlak anlayışı çerçevesinde hastayı tedavi etmeyi reddi, tedavi hizmetlerinin insan hakları bağlamında taşıdığı önem açısından kabul edilemez. Özellikle ayrımcılık, damgalama gibi nedenler ile hastayı ret tıp etiğine ve hukuka uygun bir yaklaşım değildir. Hekim için bir tehlikenin bulunduğu durumlarda hekimin tedavi vermeyi reddi konusunda mesleğin yürütülmesinin olağan durumları ile olağan dışı durumları ayırmak gerekir. Bulaşıcı hastalık nedeni ile red kabul edilmesi daha zor bir yaklaşım iken, **fiziksel ya da duygusal tehdit ya da şiddette tedavi vermeyi ret kabul edilebilir**”³.

Kaldı ki “hastayı reddetme hakkı”, sadece mesleğini serbest olarak icra eden hekimler açısından bir hak değildir. Yanı sıra mesleğini özel bir sağlık kuruluşunda ya da kamu sağlık kuruluşunda yerine getiren, daha doğru ifade ile işvereni olan/ücretli çalışan hekimler açısından da, **hekimin hastayı ret hakkı** bulunmaktadır. **Tabi ki haklı gerekçelerin olması ve hastaya aynı kurumda gerekli standartta tıbbi müdahalede bulunulmasının garanti altına alınmış olması kaydıyla...**Tüm bunların yanı sıra, bu “özgürlük”ün ancak acil durumlar dışında kullanılabileceği, acil hallerde hekimin hastayı tedavi etmesinin zorunlu olduğu da unutulmamalıdır.

5- İlgili mevzuatta da; hekimin hangi koşullarda hastayı reddetme hakkı olduğu düzenlenmiştir.

Türk Tabipleri Birliği'nin 47. Genel Kurulunda kabul edilerek, 10-11 Ekim 1998 tarihinde yürürlüğe giren ve 2. maddesi uyarınca; *“Türkiye’de hekimlik yapma hakkını kazanmış olup mesleğini uygulayan tüm hekimlerin uymak zorunda olduğu kuralları”* düzenleyen, “Hekimlik Meslek Etiği Kuralları”nın 25. maddesinde de “Tedaviyi Üstlenmeme veya Yarıda Bırakma Hakkı” düzenlenmiştir. Buna göre;

“Hekim, ancak tıbbi bilgisini gerektiği gibi uygulayamayacağına karar verdiği ve hastasının başvurabileceği başka bir hekim bulunduğu durumlarda, hastanın bakımını ve tedavisini üstlenmeyebilir veya tedaviyi yarım bırakabilir. Yukarıdaki koşullarda tedaviyi bırakacak hekim, bu durumu ve hastanın sağlığının tehlikeye düşmeyeceğini hastaya veya yakınlarına anlatır ve onları tıbbi yardımla ilgili başka olanaklar konusunda bilgilendirir. İkinci hekim bulunmadan hekim hastasını bırakamaz. Hekim, tedaviyi üstlenen meslektaşına hasta hakkındaki tüm bilgileri aktarmakla yükümlüdür”

denilmektedir. Görüldüğü üzere, maddede belirtilen şartlar çerçevesinde hekim hastayı tedaviyi reddedebilir.

² Dr. Gürkan Sert, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, “Hekimin tedavi etmeyi reddetme(me) hakkı”, V. Tıp Etiği Kongresi- 13 Kasım 2008 Ankara

³ Dr. Gürkan Sert, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, “Hekimin tedavi etmeyi reddetme(me) hakkı”, V. Tıp Etiği Kongresi- 13 Kasım 2008 Ankara

Keza 19.02.1960 tarih ve 10436 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, Tıbbi Deontoloji Tüzüğü’nün 6. maddesinde;

*“Tabip ve dış tabibi, sanat ve mesleğini icra ederken, hiç bir tesir ve nüfuza kapılmaksızın, vicdanî ve meslekî kanaatına göre hareket eder.
Tabip ve dış tabibi, tatbik edeceği tedaviyi tâyinde serbesttir.”*

düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısıyla, hastanın bu tedaviyi kabul etmemesi durumunda hekim hastanın tedavisini üstlenmeyi reddedebilir.

Anılan Tüzüğün 18. maddesi gereğince;

*“Tabip ve dış tabibi, âcil yardım, resmî veya insani vazifenin ifası halleri hariç olmak üzere, **meslekî veya şahsi sebeplerle hastaya bakmayı reddedebilir.**”*

Tüzüğün 19. Maddesi uyarınca da;

“Tabip ve dış tabibi meslekî veya şahsi sebeplerle, tedaviyi bitirmeden hastasını bırakabilir.

Ancak, bu gibi hallerde, diğer bir meslektaşın tedavi veya müdahalesine imkân verecek zamanı evvelden hesaplayarak hastayı vaktinde haberdar etmesi şarttır. Hastanın bırakılması halinde hayatının tehlikeye düşmesi veya sıhhatinin zarara uğraması muhtemel ise, diğer bir meslektaş temin edilmedikçe, hastayı terk edemez.

Hastayı bu suretle terk eden tabip veya dış tabibi, lüzum gördüğü veya hasta tarafından talep edildiği takdirde, tedavi zamanına ait müşahade notlarını verir.”

6- Görüldüğü üzere, mevzuatta belirtilen şartlar çerçevesinde hekim hastanın tedavisini üstlenmeyi reddedebilir.

Üstelik acil bir durum olmadığı ve başka bir hekimin de tedaviyi üstlenmesinin mümkün olduğu durumlarda, daha önce hastanın hakaret ve tacizkar tutumlarına hedef olmuş, hasta tarafından tedavisine ve mesleki bilgisine güvenilmeyen bir hekimin, hastayı başka bir hekime göndermesine engel olunmaması gerekir.

Kaldı ki hekimin kendisine güven duymayan hastayı reddetme hakkı, hekimlik/meslek onurunun korunmasının da olmazsa olmaz koşuludur.

Aksine bir kabul (hekimin belirli koşulların varlığı halinde reddetme hakkının olmadığı kabulü) ise **hekimin, yararlı olamayacağını düşündüğü, kendisine hakaret etmiş, darp etmiş, tacizde bulunmuş yani hasta-hekim ilişkisinde güven unsuru zedelenmiş bir hastaya tedavi sunması anlamına gelecektir ki, bu sonucunda hem hekim, hem hasta, hem de sağlık hizmeti ve sağlık hakkı yönünden kabul edilebilir olamayacağı açıktır.**

04.07.2012
İstanbul Tabip Odası
Hukuk Bürosu